

ป๋วย วัฒนกุล

สุจิตร์

พิธีเปิดอนุสาวรีย์ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

วันเสาร์ที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๕

ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

วิสัยทัศน์ทิพย์   ทรงธรรม
ไปเปลี่ยนไปแปรผัน   ไปค้อม
ไปขึ้นไปลงหัน   กลับกลอก
กายจิตรวาทะพร้อม   เปรียบด้วยดัดดา
ป่วย ซึ่งภากรณ์

กำหนดการ

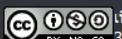
พิธีเปิดอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์
วันเสาร์ที่ ๙ มีนาคม ๒๕๕๔
ณ อาคารเรียนรวม กลุ่มอาคารทางสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต

.....

เวลา ๐๙.๐๐ น.	-	แขกผู้มีเกียรติมาถึงบริเวณพิธี
เวลา ๐๙.๔๕ น.	-	ประธานจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย พระสงฆ์ให้ศีล
เวลา ๑๐.๐๐ น.	-	อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์กล่าวรายงาน
เวลา ๑๐.๑๕ น.	-	ประธานประกอบพิธี เปิดอนุสาวรีย์ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์
	-	พระสงฆ์ ๑๐ รูป เจริญชัยมงคลคาถา
	-	ประธานกล่าวสดุดี
	-	ขับร้องเพลงประสานเสียง โดย TU CHORUS
	-	ประธานกลับท่อนั่ง
	-	ถวายปัจจัยไทยธรรม
	-	พระสงฆ์อนุโมทนา
	-	ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์
เวลา ๑๑.๑๐ น.	-	แขกผู้มีเกียรติแสดงคารวะอนุสาวรีย์ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์
เวลา ๑๑.๓๐ น.	-	เสร็จพิธี

สนับสนุนการจัดทำ E-Book โดย โครงการ Open School Thailand

ChangeFusion สสส.

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-NonCommercial-Share Alike

BY NC SA 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อ

การค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

รายละเอียด

การจัดสร้างอนุสาวรีย์ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

• ขนาด

- อนุสาวรีย์ ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์ สูงประมาณ ๔ เมตร
- ฐานอนุสาวรีย์สูงประมาณ ๐.๒๐ เมตร
- ฐานที่ตั้งอนุสาวรีย์ สูงประมาณ ๔ เมตร

• น้ำหนัก

น้ำหนักไม่เกิน ๑.๕ ตัน

• วัสดุ

หล่อด้วยบรอนซ์

• ระยะเวลาดำเนินการ

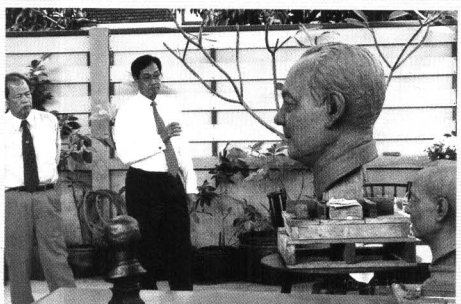
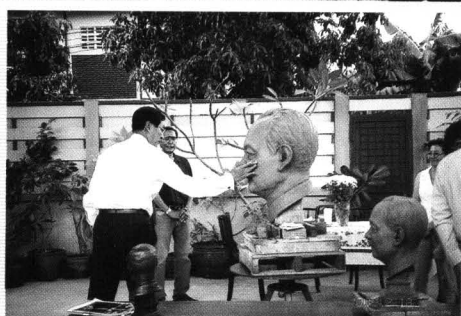
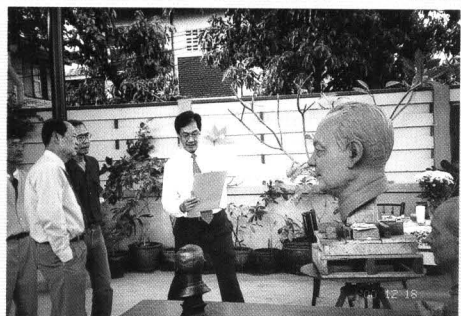
กรกฎาคม ๒๕๔๓	ศึกษา คำนวณ และเตรียมงาน
กันยายน ๒๕๔๓ - เมษายน ๒๕๔๔	ขั้นตอนทั้งหมดของงานปั้น (เฉพาะส่วนศีรษะ ใช้เวลานับ ๓ เดือน)
พฤษภาคม - มิถุนายน ๒๕๔๔	งานหล่อ
กรกฎาคม ๒๕๔๔	เสร็จสมบูรณ์

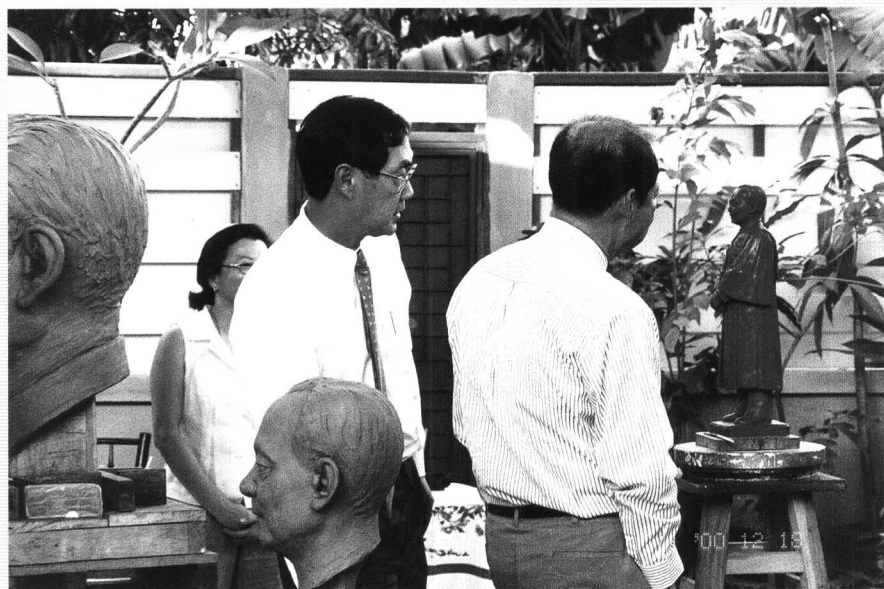
• รายชื่อทีมงาน

๑. อาจารย์ชัยวัฒน์ คณะแก้ว	ประติมากรหัวหน้าทีมงาน ปัจจุบันเป็นศิลปินอิสระ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ปริญญาโทด้านการออกแบบจาก Academy de Rome ประเทศอิตาลี
๒. อาจารย์บุญส่ง นุชน้อมบุญ	ที่ปรึกษา
๓. อาจารย์ศิริสวัสดิ์ พันธุ์มสุต	ที่ปรึกษา

• สถานที่ทำงาน

บ้านเลขที่ ๑๐๓๔/๑๐ จรัญสนิทวงศ์ ซอย ๓ ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพฯ ๑๐๖๐๐ หมายเลขโทรศัพท์ ๐-๒๔๕๗-๘๖๘๖

การจัดสร้างอนุสาวรีย์

ศาสตราจารย์ ดร. ป๋วย อึ๊งภากรณ์

โดย สถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์

● ความเป็นมา

หลังจากที่ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้ถึงแก่อนิจกรรมไปเมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๔๒ และสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ๙ มิถุนายน ๒๕๔๓ นั้น กรรมการสถาบันป๋วยฯ ได้มีการพิจารณาว่าควรจัดกิจกรรมเชิดชูเกียรติ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ขึ้น ซึ่งกิจกรรมหนึ่งที่เหมาะสมจัดทำคือ การสร้างรูปปั้นเต็มตัวของท่าน ถึงแม้ว่ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต ซึ่งศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เป็นผู้ริเริ่มจัดหาที่ดินเพื่อให้จัดสร้างมหาวิทยาลัยจะมีรูปปั้นของศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์อยู่แล้ว แต่ยังเป็นรูปปั้นครึ่งตัวและยังดูไม่เหมาะสมกับสถานภาพของท่าน ทางสถาบันฯ จึงจะสร้างขึ้นใหม่ให้มีขนาดใหญ่ และมีลักษณะที่เหมาะสมแก่การที่เป็นอนุสรณ์ระลึกถึงศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

● วัตถุประสงค์

๑. เพื่อเชิดชูเกียรติ แต่ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์
๒. เพื่อเป็นอนุสรณ์ให้อนุชนรุ่นหลังได้ระลึกถึง และเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่ยึดถือความจริง ความงาม และความดี

● รายละเอียดของอนุสาวรีย์

รูปปั้น ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ สวมชุดครุยธรรมศาสตร์ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้มอบเศรษฐศาสตร์ดุซงญานิตให้ท่านเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๒๑ โดยท่านได้รับมอบปริญญาเมื่อปี ๒๕๔๑ ที่ประเทศอังกฤษ รูปปั้นมีขนาดสูง ๔ เมตร ซึ่งเป็นขนาดกว่า ๒ เท่าของตัวจริงและฐานอีก ๐.๒๐ เมตร รวมสูงกว่า ๔ เมตร หล่อด้วยบรอนซ์ น้ำหนักประมาณ ๑.๕ ตัน ตั้งอยู่บนฐานอนุสาวรีย์สูงประมาณ ๔ เมตร โดยสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์ ได้รับเกียรติจากอาจารย์ชัยวัฒน์ คหะแก้ว เป็นประติมากรหัวหน้าที่ทีมงาน (ท่านเป็นศิลปินอิสระ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ศิลปะศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร ปริญญาโทด้านการออกแบบจาก Academy de Rome

ประเทศอิตาลี) พร้อมด้วยทีมงานที่เปี่ยมด้วยฝีมือ ทั้งจากกรมศิลปากรและมหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งอาจารย์ชัยวัฒน์ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและเตรียมงานมาตั้งแต่เดือนกรกฎาคม ๒๕๓๓ จนกระทั่งปั้นแล้วเสร็จสมบูรณ์ในปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยกำหนดตั้งอนุสาวรีย์ที่ด้านหน้าอาคารเรียนรวม กลุ่มอาคารทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต และจะทำพิธีเปิดในวันเสาร์ที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๕ อันเป็นวันคล้ายวันเกิดของศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

● งบประมาณในการจัดสร้าง

เฉพาะประติมากรรมรูปปั้น ประมาณ ๓.๕ ล้านบาท ค่าก่อสร้างฐานรองรับและจัดภูมิสถาปัตย์ ประมาณ ๑.๕ ล้านบาท

● การจัดหาเงินสนับสนุน

ค่าก่อสร้างฐานและจัดภูมิสถาปัตย์ได้รับการสนับสนุนจากคณะและหน่วยงานต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สำหรับการจัดทำรูปปั้น จะใช้วิธีระดมทุนผ่านบรรดาศิษย์เก่าและผู้ที่เคยพบนับถือและศรัทธาในตัวศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ ซึ่งขณะนี้ได้มีบรรดาศิษย์และผู้ที่เคยศรัทธาในศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์ แจ้งความจำนงร่วมบริจาคมาแล้วส่วนหนึ่ง แต่ยังไม่เพียงพอกับงบประมาณที่ตั้งไว้ หากท่านผู้มีจิตศรัทธาจะบริจาคเพิ่มเติมสามารถส่งจ่ายเช็คในนาม “มูลนิธิอาจารย์ป๋วย” หรือจะบริจาคเป็นเงินสดได้ที่ ม.ร.ว. ปรีดิยาธร เทวกุล ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เลขที่ ๒๗๓ ถนนสามเสน บางขุนพรหม กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐ โทรศัพท์ ๐-๒๒๔๙๓-๕๐๐๑ หรือ ๐-๒๒๔๙๓-๕๐๑๐ หรือที่ รองศาสตราจารย์ ดร.นริศ ชัยสูตร อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เลขที่ ๒ ถนนพระจันทร์ พระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

● คณะกรรมการสถาบันป๋วย อึ๊งภากรณ์

๑. นายอรัญ ธรรมโน	ประธานกรรมการ	๒. ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล	รองประธานกรรมการ
๓. นายพูลทรัพย์ ปิยะนันต์	กรรมการ	๔. นางธัญญา ศิริวงหิน	กรรมการ
๕. นายมนู เลียวไพโรจน์	กรรมการ	๖. นายไพฑูย์ วัฒนศิริธรรม	กรรมการ
๗. นายวิชัย หิรัญวงศ์	กรรมการ	๘. นายสุวัฒน์ ทองธนากุล	กรรมการ
๙. นายนริศ ชัยสูตร	กรรมการ	๑๐. นางสาวสุกัญญา นิธิกร	กรรมการ
๑๑. นางศิริวรรณ เจนการ	กรรมการ	๑๒. นายศุภรัตน์ รัตนมุขย์	กรรมการ
๑๓. นายจอน อึ๊งภากรณ์	กรรมการ	๑๔. นายยงยุทธ ยุทธวงศ์	กรรมการ

ประวัติ ศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์

๙ มี.ค. ๒๔๕๙	เกิดในครอบครัวคนจีน อยู่ที่บริเวณตลาดน้อย กรุงเทพฯ
๒๔๗๖	สำเร็จมัธยมศึกษาจากโรงเรียนอัสสัมชัญ
๒๔๗๖-๒๔๘๐	ทำงานเป็นครูที่โรงเรียนอัสสัมชัญ พร้อมกับศึกษาที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๒๔๘๐	สำเร็จอุดมศึกษา เป็นธรรมศาสตร์บัณฑิต
๒๔๘๑	ได้ทุนไปเรียนที่ London School of Economics
๒๔๘๔	ได้รับปริญญาตรีเกียรตินิยมอันดับหนึ่งจาก LSE
ส.ค.๒๔๘๕ - ม.ค.๒๔๘๙	ร่วมกับคนไทยก่อตั้งคณะเสรีไทยในอังกฤษ เข้าเป็นทหารในกองทัพอังกฤษ โคตรมเข้ามาปฏิบัติการในประเทศไทย ได้รับยศพันตรีเมื่อลาออกไปศึกษาต่อ
๒๔๙๒	ได้รับปริญญาเอกจาก LSE
๒๔๙๒ - ๒๔๙๙	เริ่มรับราชการในกระทรวงการคลัง ในตำแหน่งเศรษฐกรผู้เชี่ยวชาญการคลังและเป็นผู้ช่วยปลัดกระทรวงการคลัง ในปี ๒๔๙๘
๒๔๙๖	ได้รับการแต่งตั้งเป็นรองผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย อีกตำแหน่งหนึ่ง ทำงานได้เพียง ๗ เดือน ต้องออกจากตำแหน่ง เนื่องจากไม่ปฏิบัติตามความต้องการของผู้มีอำนาจการเมือง
๒๔๙๙ - ๒๕๐๒	ไปรับตำแหน่งที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจการคลังประจำสถานเอกอัครราชทูตไทยในอังกฤษ หลังจากขัดผลประโยชน์ผู้มีอำนาจการเมืองในกรณีว่าจ้างผู้พิมพ์ธนบัตร
๒๕๐๒ - ๒๕๐๔	รับตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ
๒๕๐๒ - ๒๕๑๔	รับตำแหน่ง ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย
๒๕๐๕ - ๒๕๑๐	รับตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

๒๕๐๗ - ๒๕๑๕

รับตำแหน่ง คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ต.ค. ๒๕๑๓ - ก.พ. ๒๕๑๔

ได้รับเชิญไปเป็นศาสตราจารย์พิเศษ
ที่มหาวิทยาลัยปรินซ์ตัน

๒๕๑๔ - ๒๕๑๖

หลักกระแสการเมือง เป็นศาสตราจารย์พิเศษที่
มหาวิทยาลัยเคมบริดจ์

ก.พ. ๒๕๑๕

ใช้นามปากกานาย เข้ม เย็นยิ่ง เขียนจดหมาย
ฉบับประวัติศาสตร์ถึง ท่านุ เกียรติทอง

ส.ค. ๒๕๑๕

ลาออกจากตำแหน่ง คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

๒๕๑๘ - ๒๕๑๙

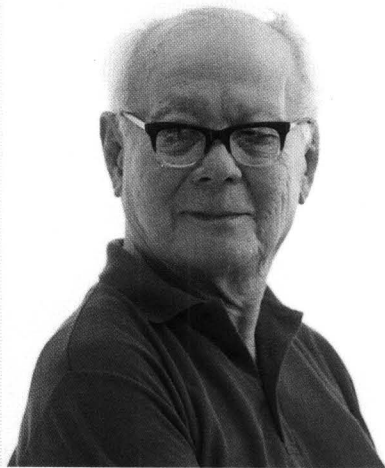
รับตำแหน่ง อธิการบดี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ลี้ภัยการเมืองไปพำนักอยู่ที่บริเวณซานกรุง

ต.ค. ๒๕๑๙

ลอนดอน ประเทศอังกฤษ

๒๘ ก.ค. ๒๕๔๒

ถึงแก่กรรมที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ

ผมมีความเชื่อมั่นอย่างแน่นแฟ้นในระบบประชาธิปไตย และในศักดิ์ศรีของมนุษย์ทุกคน . . . ผมเชื่อในเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนตามที่บัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลของสหประชาชาติ ผมเชื่อในสิทธิของชายและหญิงทุกคน ที่จะมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตากรรมสังคมที่เขาอาศัยอยู่ การปฏิเสธไม่ให้สิทธินั้นแก่เขา เพราะเขายากจนหรือเพราะเขาขาดการศึกษา ผมถือว่าเป็นความร้ายกาจอย่างหนึ่ง ผมเกลียดชังเผด็จการไม่ว่าจะมีรูปแบบสีสรรอย่างใดก็ตาม ผมมีความเชื่อว่าระบอบประชาธิปไตยควรจะได้มาอย่างสันติวิธี เพราะผมต้องการหลีกเลี่ยงการใช้กำลังอาวุธในการรักษาอำนาจของรัฐบาล

ป๋วย อึ๊งภากรณ์

คุณภาพแห่งชีวิต

ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดา ถึงเชิงตะกอน

ป่วย อิงภากรณ

เมื่อผมอยู่ในครรภ์ของแม่ ผมต้องการให้แม่ได้รับประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์ ได้รับความเอาใจใส่ และบริการอันดีในเรื่องสวัสดิภาพของแม่และเด็ก

ผมไม่ต้องการมีพี่น้องมากอย่างที่พ่อแม่ของผมมีอยู่และแม่จะต้องไม่มีลูกถีนัก

พ่อกับแม่จะแต่งงานกันถูกกฎหมายหรือธรรมเนียมประเพณีหรือไม่สำคัญ แต่สำคัญที่พ่อกับแม่ต้องอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขทำความอบอุ่นให้ผมและพี่น้อง

ในระหว่าง ๒-๓ ขวบแรกของผม ซึ่งร่างกายและสมองผมกำลังเติบโตในระยะที่สำคัญ ผมต้องการให้แม่ผมได้รับประทานอาหารที่เป็นคุณประโยชน์

ผมต้องการไปโรงเรียน พี่สาวหรือน้องสาวผมก็ต้องการไปโรงเรียน จะได้มีความรู้หากินได้ และจะได้รู้คุณธรรมแห่งชาติ ถ้าผมมีสติปัญญาเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป ก็ให้มีโอกาสเรียนได้ ไม่ว่าพ่อแม่ผมจะรวยหรือจนจะอยู่ในเมืองหรือชนบทแร้นแค้น

เมื่อออกจากโรงเรียนแล้ว ผมต้องการงานอาชีพที่มีความหมาย ทำให้ได้รับความพอใจว่าตนได้ทำงานเป็นประโยชน์แก่สังคม

บ้านเมืองที่ผมอาศัยอยู่ จะต้องมิใช่มีแต่ ไม่มีการข่มขู่กดขี่ หรือประทุษร้ายกัน

ประเทศของผมควรจะมีความสัมพันธ์อันชอบธรรมและเป็นประโยชน์กับโลกภายนอกผมจะได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความคิดและวิชาของมนุษยทั้งโลก และ

ประเทศของผมจะได้มีโอกาสรับเงินทุนจากต่างประเทศมาใช้เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม

ผมต้องการให้ชาติของผม ได้ขายผลิตผลแก่ต่างประเทศด้วยราคาอันเป็นธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นชาวนาชาวไร่ผมก็อยากมีที่ดินของผมพอสมควรสำหรับทำมาหากิน มีช่องทางได้กู้ยืมเงินมาขยายงาน มีโอกาสรู้วิธีทำกินแบบใหม่ ๆ มีตลาดดีและขายสินค้าได้ราคายุติธรรม

ในฐานะที่ผมเป็นกรรมกร ผมก็ควรจะมีหุ้นส่วน มีส่วนในโรงงาน บริษัท ห้างร้านที่ผมทำอยู่

ในฐานะที่ผมเป็นมนุษย์ ผมก็ต้องการอ่านหนังสือพิมพ์ และหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่แพงนัก จะฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ก็ได้ โดยไม่ต้องทนรบกวนจากการโฆษณามากนัก

ผมต้องการสุขภาพอนามัยอันดี และรัฐบาลจะต้องให้บริการป้องกันโรคแก่ผมอย่างฟรี กับบริการการแพทย์ รักษาพยาบาลอย่างถูกอย่างดี เจ็บป่วยเมื่อใดหาหมอหาพยาบาลได้สะดวก

ผมจำเป็นต้องมีเวลาว่าง สำหรับเพลิดเพลินกับครอบครัว มีส่วนสาธารณะที่เขียวชอุ่ม สามารถมีบทบาทและชมศิลปะ วรรณคดี นาฏศิลป์ ดนตรี วัฒนธรรมต่าง ๆ เทียนงานวัด งานลอยกระทง งานนักขัตฤกษ์ งานกุศลอะไรก็ได้พอสมควร

ผมต้องการอากาศบริสุทธิ์สำหรับหายใจ น้ำบริสุทธิ์สำหรับดื่ม

เรื่องอะไรที่ผมทำเองไม่ได้หรือได้แต่ไม่ดี ผมก็จะขอร่วมมือกับเพื่อนฝูงในรูปของสหกรณ์ หรือสโมสร หรือสหภาพ จะได้ช่วยซึ่งกันและกัน

เรื่องที่ผมเรียกร้องข้างต้นนี้ ผมไม่เรียกร้องเปล่า ผมยินดีเสียภาษีอากรให้ส่วนรวมตามอัตรา

ผมต้องการโอกาสที่มีส่วนในสังคมรอบตัว ผมต้องการมีส่วนร่วมในการวินิจฉัยโชคชะตาทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เมื่อผมก็ต้องการโอกาสต่าง ๆ เช่นเดียวกับผม และเราสองคนควรจะ
ได้รับความรู้และวิธีการวางแผนครอบครัว

เมื่อแก่ ผมและเมียก็ควรได้ประโยชน์ตอบแทนจากการประกันสังคม
ซึ่งผมได้จ่ายบำรุงตลอดมา

เมื่อจะตาย ก็ขออย่าให้ตายอย่างโง่ ๆ อย่างบ้า ๆ คือตายในสงคราม
ที่คนอื่นก่อให้เกิดขึ้น ตายในสงครามกลางเมือง ตายเพราะอุบัติเหตุรถยนต์
ตายเพราะน้ำหรืออากาศเป็นพิษ หรือตายเพราะการเมืองเป็นพิษ

เมื่อตายแล้วยังมีทรัพย์สินเหลืออยู่เก็บไว้ให้เมียผมพอใช้ในชีวิตรของเธ
ถ้าลูกยังเล็กอยู่ก็เก็บไว้เลี้ยงให้โต แต่ลูกที่โตแล้วไม่ให้ นอกนั้นรัฐบาลควรเก็บ
ไปหมด จะได้ใช้เป็นประโยชน์ในการบำรุงชีวิตของคนอื่น ๆ บ้าง

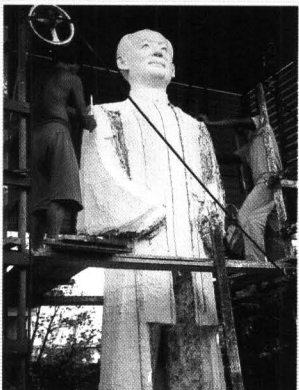
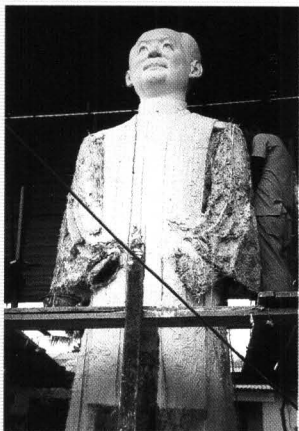
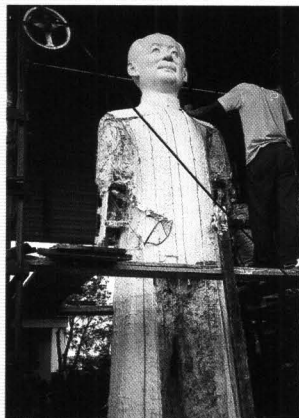
ตายแล้ว เผาผมเกิด อย่าฝัง คนอื่นจะได้มีที่ดินอาศัยและทำกิน และ
อย่าทำพิธีรดองในงานศพให้วุ่นวายไป

**นี่แหละคือ ความหมายแห่งชีวิต นี่แหละคือการพัฒนาที่ควรจะ
ให้เกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ของทุกคน**

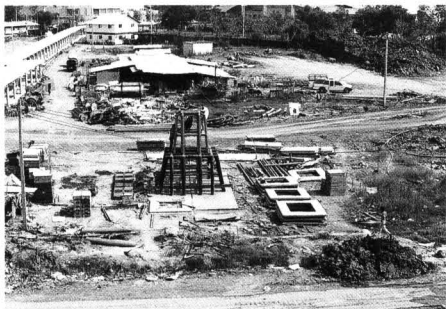
สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณท่านทั้งหลายที่อุตส่าห์อ่านมาจนจบ ขอ
ความสุขสวัสดิ์และสันติสุขจงเป็นของท่านทั้งหลาย และพระท่านกล่าวไว้ดังนี้
เกี่ยวกับความสวัสดิ์

“เราตถาคตไม่เห็นความสวัสดิ์อื่นใดของสัตว์ทั้งหลาย นอกจากปัญญา
เครื่องตรัสรู้ ความเพียร ความสำเร็จอินทรีย์ และความเสียสละ”

บทความจิต อาจารย์ ปวย

"ธรรมะในด้านเศรษฐกิจ"

ใน เศรษฐกิจแห่งประเทศไทย ๒๕๔๔

บุคคลที่มีความสามารถในการกิจการค้า หรือทำงานใดก็ตามทำให้มีรายได้ ส่วนตัวมากมาย หรือมีทรัพย์สินสมบัติเป็นมรดกตกทอดมา แม้ว่าจะได้รับมาโดยสุจริต ถ้าไม่ได้ทำให้ทรัพย์สินนั้นเกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวมแล้ว ถือว่าไม่ถูกหลักธรรมะ ในทางเศรษฐกิจ การที่กล่าวเช่นนั้นเพราะมีความเข้าใจว่า การที่บุคคลผู้มีทรัพย์สินมากมายนำเงินนั้นมาลงทุนทำงานให้เกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวม ได้ปฏิบัติตามหลักธรรมะแล้ว เพราะได้ช่วยส่งเสริมให้ประเทศมีเศรษฐกิจดีขึ้น โดยบุคคลผู้นั้นไม่ได้รับประโยชน์แต่เพียงผู้เดียว บุคคลอื่น ๆ ก็ได้รับประโยชน์จากเงินนั้นด้วย

"เศรษฐศาสตร์บันทึกอันพิงปรารถนา"

ใน อนุสรณ์เศรษฐศาสตร์ ๒๕๐๖

ถ้าเราจะเรียนเป็นนักเศรษฐกิจ จะเรียนแต่เพียงเศรษฐศาสตร์ก็คงจะพอ แต่เราจะเรียนเป็นบัณฑิต เพื่อให้ได้ปริญญาเศรษฐศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิต ย่อมต้องพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ในกรอบแห่งความเป็นจริง และความเป็นจริงแห่งสังคมศาสตร์นั้น ย่อมสัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ จะพิจารณาเศรษฐกิจโดด ๆ หาได้ไม่

การบรรยายมหาวิทยาลัย เรื่อง "การศึกษา" (๒๕๐๘)

ใน การศึกษาในทฤษฎีของข้าพเจ้า ๒๕๓๐

จุดมุ่งหมายของการศึกษาย่อมพุ่งเป้าไปในด้านบุคคล คือตัวของนักเรียนเอง เพราะเชื่อมั่นว่ามนุษย์แต่ละคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีอยู่ในตนเอง ไม่ว่าจะเกิดมาจากตระกูลใดหรือจากสถานที่ใด จากสิ่งแวดล้อมต่ำหรือสูง มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าและศักดิ์ศรีอยู่ในตนเอง... ผมใคร่เห็นว่า การศึกษาต้องเริ่มต้นด้วยความสำคัญของนักเรียน และจบลงด้วยความสำคัญของนักเรียน

"การศึกษา"

ใน สังคมศาสตร์ปริทัศน์ ปีที่ ๓ กันยายน - พฤศจิกายน ๒๕๐๘

ถ้าเราไม่สามารถเจียดเงินมาเพื่อการศึกษา ก็ไม่น่าจะสามารถเจียดเงินไปสำหรับเรื่องอื่น เพราะปัญหาอื่น ๆ เช่น ภัยคอมมิวนิสต์ อันธพาล อาชญากรรม ภัยรุม การปกครองประชาธิปไตย หรือแม้แต่การเศรษฐกิจและการผลิตต่ำ ปัญหาเหล่านี้จะป้องกันแก้ไขไม่ได้ ถ้าเราไม่ยอมลงทุนในสิ่งที่ประเสริฐที่สุด คือคน

"จดหมายถึงบ.ก. มหาวิทยาลัย" (๑๙ กรกฎาคม ๒๕๑๑)

ใน ยุทธอง ๒๕๑๑

ศักดิ์ศรีที่แท้จริงของมหาวิทยาลัยขึ้นอยู่กับมาตรฐานความรู้ของนักศึกษา และผลของการวิจัยที่คณาจารย์อำนวยความสะดวกให้เป็นไป ถ้ามาตรฐานและผลวิจัยนั้นด้อยลงหรือคงที่ ศักดิ์ศรีนั้นก็เสื่อม ถ้ามาตรฐานและผลวิจัยนั้นเจริญขึ้นเรื่อย ๆ มหาวิทยาลัยนั้นก็มิตติคุณและศักดิ์ศรีสูงขึ้นเสมอ

"ความชอบธรรมในมหาวิทยาลัย" (๒๐ กรกฎาคม ๒๕๑๑)

ใน หนังสือที่ระลึกพระยาราชวรัญการ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๑๓

ระบบประชาธิปไตยภายในมหาวิทยาลัย หมายความว่านิสิตนักศึกษา มีโอกาสได้แสดงความเห็นโดยเสรีเกี่ยวกับหลักสูตรหรือการสอนการวิจัยในมหาวิทยาลัย และเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเกี่ยวกับสวัสดิภาพหรือบริการนักศึกษา นักศึกษาควรได้มีสิทธิออกความเห็นอภิปรายพร้อมด้วยเหตุผล เมื่อมีข้อบังคับออกมา นักศึกษาควรได้รับคำชี้แจงให้เข้าใจถ่องแท้ และมีโอกาสออกความเห็นได้โดยไม่ถูกลงโทษหรือวาดเกรงการลงโทษ มีการเลือกตั้งโดยนักศึกษาเอง ให้ นักศึกษาเป็นผู้แทน เป็นกรรมการสโมสร และกรรมการสวัสดิการนักศึกษาเหล่านี้ เป็นต้น

การที่จะบริหารมหาวิทยาลัยและปกครองนักศึกษาได้ด้วยความชอบธรรม นั้น อาจารย์จะต้องทรงไว้ด้วยขันติธรรม วิริยธรรม มีฉันทะและเมตตากรุณาแก่ศิษย์

ปราศจากภยาคติความหวาดกลัว หรือโทสาคติความโกรธแค้นเฉียว ส่งเสริมให้ ศิษย์ปฏิบัติตามทำนองคลองธรรมแห่งระบบประชาธิปไตย โดยใช้เหตุผลและ ความคิด และที่สำคัญที่สุด คืออาจารย์ผู้ใหญจะต้องวางตนอยู่ในศีลในธรรม ให้ เป็นที่เชื่อถือแก่ศิษย์และอาจารย์ผู้น้อยทั้งปวงด้วย

"ข้อถกเรื่องอุดมศึกษา" (๑๔ พฤษภาคม ๒๔๑๔)

ใน การศึกษาในทฤษฎีของข้าพเจ้า ๒๕๓๐

ความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างอาจารย์กับศิษย์จึงจำเป็นมาก...เมื่ออาจารย์ กับศิษย์สัมพันธ์กันใกล้ชิดแล้ว จะสัมพันธ์กันเพื่อประโยชน์อันใด ประโยชน์ที่ ฟังแสงในชั้นนี้ไม่ใช่ประโยชน์ที่อาจารย์จะบอกวิชาแก่ศิษย์ ประโยชน์ที่สำคัญ กว่านี้คือ การที่อาจารย์จะแนะและยุยงส่งเสริมให้ศิษย์ไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ด้วยตนเอง

"พุทธศาสนากับการพัฒนาชาติ" (๒๔๑๔)

ใน ศาสนธรรมกับการพัฒนา ๒๕๓๐

ความสามารถของบุคคลแต่ละคนเมื่อมีการประสานกันและกันโดยวิธี การจัดการที่ดีและวิธีบริหารที่ดี ย่อมทำให้เกิดความสามารถส่วนรวม ซึ่งสูงกว่า ผลบวกธรรมดาของความสามารถแต่ละคน

"บันทึกประธารธรรมไทยโดยสันติวิธี" (๒๗ เมษายน ๒๔๑๔)

ใน สันติประธารธรรม ๒๕๑๖

ถ้ายึดมั่นในหลักประธารธรรมแล้ว ไม่มีวิธีอื่นใดเพื่อได้มาซึ่งประธารธรรม นอกจากสันติวิธี... การใช้อาวุธทุญ์เหตุประหารกันเพื่อประธารธรรมนั้น แม้ จะสำเร็จ อาจจะได้ผลก็เพียงชั่วคราวชั่วยาม จะไม่ได้ประธารธรรมถาวร เมื่อฝ่าย หนึ่งใช้อาวุธแล้ว อีกฝ่ายหนึ่งแพ้ ก็ยอมคิดใช้อาวุธโต้ตอบ เมื่ออาวุธปะทะ กันแล้วจะรักษาประธารธรรมไว้ได้อย่างไร

ประชากรธรรม คือธรรมเป็นอำนาจ ไม่ใช่อำนาจเป็นธรรม... ประชากรธรรม
ย่อมสำคัญที่ประชาชน ถ้าประชาชนส่วนใหญ่ไม่ต้องการประชากรธรรม ก็ย่อม
ไม่มีทางที่ใครจะหยิบยื่นให้

"พลังงูในธำมณีของพม-มม" (มิถุนายน ๒๕๑๔)

ใน ธ.ป.ท.ปริทรรศน์ ฉบับที่ ๒ ๒๕๑๔

สำหรับผมเอง แม้ได้ช่วยแก้ปัญหาให้เสร็จ ด้วยคาถาที่ว่า เกิดเมืองไทย
อยู่เมืองไทย ต้องเป็นไทย ต้องจงรักภักดีต่อไทย... เมื่อครั้งสงครามญี่ปุ่น
ผมและเพื่อน ๆ ลูกจีนอย่างผมอีกหลายคน ไม่เคยลังเลใจเลยที่จะสละชีพเพื่อ
ชาติไทย เพราะนอกจากจะเกิดเมืองไทยกินข้าวไทยแล้ว ยังได้รับทุนเล่าเรียน
รัฐบาลไทย คือเงินของชาวนา ชาวเมืองไทย ไปเมืองนอก แล้วผูกพันใจว่าจะ
รับราชการไทยด้วย

"มหาวิทยาลัยกับสังคมไทย" (กรกฎาคม ๒๕๑๖)

ใน ศูนย์ศึกษา ปีที่ ๑๙ เมษายน-มิถุนายน ๒๕๑๖

โครงการพัฒนาประเทศจะมุ่งพิจารณาแต่ในแง่เศรษฐศาสตร์ย่อม
บกพร่องได้ง่าย เพราะบางทีความเจริญทางเศรษฐกิจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม
และทางการเมืองได้ ด้วยเหตุฉะนั้น ความรู้แบบพหุสาขาวิชาจึงสำคัญยิ่งนัก
สำหรับอาจารย์สังคมศาสตร์ ในด้านวิทยาศาสตร์ก็เช่นเดียวกัน ความรอบรู้ซึ่ง
เกิดจากงานวิจัยจึงเป็นช่องทางสำคัญที่มหาวิทยาลัยจะบำเพ็ญประโยชน์ต่อ
สังคมได้ไม่ควรละเลย

รูปร่างของมหาวิทยาลัยไม่ควรจะเหมือนกับรูปร่างหน่วยราชการ
เพราะมหาวิทยาลัยจะต้องเน้นหนักไปทางศึกษาอบรม ถ้ายทอดวิชามีความ
สัมพันธ์ระหว่างศิษย์กับอาจารย์ ศิษย์กับศิษย์ และอาจารย์กับอาจารย์ มีการ
ศึกษาวิจัย และมีการสร้างจริยวัตรของปัญญาชน บรรดาบุคคลที่ประกอบขึ้น

เป็นมหาวิทยาลัยนั้น ไม่ควรจะแยกเป็นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและผู้บังคับบัญชา แต่ควรแยกเป็นผู้ต้องการแสงสว่างวิชากับผู้ช่วยให้ผู้อื่นได้วิชา อาจารย์มีหน้าที่สองหน้าที่ คือช่วยให้ศิษย์ได้วิชาและแสงสว่างของตนเองด้วย

มหาวิทยาลัยควรจะเป็นจุดรวมนั้น คือการอยู่ร่วมกันและถ่ายทอดวิชา และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน สังคมไทยเป็นสังคมที่บุคคลต่าง ๆ มีชั้นทรัพย์สิน และความเป็นอยู่แตกต่างกันมากมาย ถ้ามหาวิทยาลัยมีศิษย์และอาจารย์ จำเพาะแต่ที่มาจากพื้นเพแบบเดียวกันหมดหรือเป็นส่วนใหญ่ เช่น มาจากกรุงเทพฯ หรือมาจากครอบครัวข้าราชการ มหาวิทยาลัยนั้นจะเจริญทางความคิดอย่างสมบูรณ์มิได้ มหาวิทยาลัยควรจะเป็นที่รวมของคนในระดับต่าง ๆ ในประเทศ ผู้ที่อยู่ในชนบทกันดาร ผู้ที่มีรายได้น้อยแต่มีวุฒิปัญญาพอเรียนได้จึงควรได้รับการสนับสนุนเป็นพิเศษ เป็นการเสาะแสวงหาช้างเผือกในป่า ทั้งนี้ยังมิได้กล่าวถึงความยุติธรรมแห่งสังคม และยังมีได้คำนึงถึงหลักการของประธานาธิบดีรามอน แมกไซไซท์ที่ว่า "ใครเกิดมามีน้อย กฎหมายบ้านเมืองควรช่วยให้มีมาก"

การจำกัดเสรีภาพทางวิชาการเมื่อจะมีขึ้น ก็ควรจะมีด้วยมติของคณาจารย์ คืออาจารย์ทั้งหลายเป็นผู้กำหนดโดยส่วนรวม เสรีภาพทางวิชาการดังกล่าว เป็นหลักการสำคัญของมหาวิทยาลัย จะเกิดขึ้นไม่ได้ตราบใดที่มหาวิทยาลัยยังอยู่ในระบบราชการ

การอบรมการสอนนั้นมีจุดมุ่งหมายสำคัญอยู่คือ อำนวยให้นักศึกษาเป็นบัณฑิตได้ ความเป็นบัณฑิตหมายความว่า (๑) เป็นมนุษย์ที่ดี (๒) เป็นพลเมืองที่ดี และ (๓) เป็นผู้สามารถประกอบอาชีพต้องพร้อมสมบูรณ์ทั้ง ๓ ประการ และความสำคัญก็เป็นไปตามลำดับ ๑-๒-๓ และ ๔ ข้างต้น บุคคลจะมีประโยชน์ไม่ได้ ถ้ามีแต่ความรู้สำหรับอาชีพอย่างเดียว ต้องเป็นคนดี มีศีลธรรม ถือความสัตย์ รักศิลปะและความงาม รักหมู่คณะ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

บำเพ็ญตนเป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น ๆ ฯลฯ ที่สำคัญที่สุด คือไม่ยอมเป็นหุ่น
กระบอกให้มือที่สามชักใย หรือกรอกคำพูดใส่ปาก หรืออีกนัยหนึ่งเราต้องสอน
และอบรม และส่งเสริมให้ศิษย์รู้จักใช้ความคิดโดยอิสระ

ผู้ที่กล่าวว่า “นักศึกษามีหน้าที่เฉพาะแต่การเรียน” นั้น กล่าวถูกและ
กล่าวผิดแล้วแต่จะตีความหมายคำว่า “เรียน” กว้างหรือแคบเพียงใด ถ้า
ตีความหมาย “เรียน” อย่างแคบ ก็เป็นมิชฌาติฐิแนอนไม่ว่าใครจะเป็นผู้กล่าว
ถ้าหมายความว่านักศึกษาจะต้องเรียนโดยเอาใจใส่ต่อเหตุการณ์ของชุมชน
เรียนโดยสนใจช่วยแก้ปัญหาบ้านเมือง เรียนโดยแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ
และใช้วิธีสันติ แม้ว่าจะร่วมกันเป็นหมู่มากก็เป็นความหมายที่ถูก

ปฐมปรากฏการณ์นิโกลัสคิมทอฟ ประจำปี ๒๕๖๗ เรื่อง "อุดมคติ"

ใน อุดมคติสำหรับคนรุ่นใหม่ ๒๕๕๗

เสรีภาพเป็นเนื้อดิน อากาศ และปุ๋ย ที่จะทำให้พฤษชาติแห่งความ
คิดเจริญเติบโตใหญ่ขึ้นได้และเมื่อความคิดนำไปสู่อุดมคติ อุดมคติจะเกิดขึ้นได้ก็
ต่อเมื่อบุคคลในสังคมสามารถใช้ความคิดอย่างเสรีปราศจากพันธนาการของ
จารีตประเพณี หรืออีกนัยหนึ่ง เราต้องสนับสนุนให้มนุษย์แต่ละคนใช้ความคิด
อย่างมีเสรีภาพ ชนิดที่ไม่ต้องพึ่งพาทศวรรษว่าจะเป็นความคิดนอกกลุ่มนอกทาง

เสรีภาพสร้างความเจริญให้แก่ความคิดของมนุษย์ได้ฉันใด การใช้เสรีภาพ
ในการคิดย่อมช่วยให้เกิดอุดมคติในสมาชิกแห่งสังคมฉันนั้น และอุดมคติของ
สมาชิกต่าง ๆ ในสังคมซึ่งจะมีความแตกต่างกันไปหลาย ๆ กระแสนั้น ย่อมจะ
ทำให้สังคมนั้นเจริญมั่งคั่งดีกว่า “อุดมการณ์” อันหนึ่งอันเดียวของสังคม

เราท่านมักได้ยินเสมอว่า "อุดมคติกินไม่ได้" คนปากนกอยากจะตอบเสียเหลือเกินว่า ใครเล่าบ้าพอที่จะกินอุดมคติ หรือมีจะนั้นก็มิผู้กล่าวว่ "ไอ้ที่คุณคิดจะทำนั้นมันเป็นอุดมคติแต่ปฏิบัติไม่ได้" ต้องตอบว่า สิ่งที่ดีนั้นปฏิบัติยากไม่ใช่ปฏิบัติไม่ได้ ต้องพยายามปฏิบัติให้ได้ สิ่งที่ดีนั้นจะปฏิบัติให้่ง่ายสักปานใดก็ดีขึ้นมาไม่ได้

"ทฤษฎีกล้วย แล่น้ำ"

ใน ธปท.ปริทรรศน์ ปีที่ ๖ ฉบับ ๑ เมษายน ๒๕๑๙

ผมเสียดายที่รู้สึกว่าได้บกพร่องไปในการพิจารณาเรื่องเศรษฐกิจของประเทศ คือดูแต่ความเจริญเติบโตของส่วนรวมเป็นใหญ่ ไม่ได้เลี้ยวถึงความยุติธรรมในสังคม ข้อนี้จึงพยายามแก้ด้วยวิธีพัฒนาชนบทอย่างจริงจัง

อาจารย์บางท่านบอกว่า ถ้าเราัวแต่เอาใจใส่เรื่องความยุติธรรมทางสังคม จะทำให้ประเทศในส่วนรวมเจริญช้าลง ฉะนั้นจึงควรพัฒนาเศรษฐกิจเสียก่อน ถึงคนมีจะมีมากขึ้น คนจนจะจนลงก็ตาม ในไม่ช้าความเจริญก็จะลงมาถึงคนจนเอง เราได้ให้วิธีนี้มา ๒๐-๓๐ ปีแล้วปรากฏว่าไม่ได้ผล อาจารย์บางท่านอ้างว่าความยุติธรรมในสังคมนั้นไม่ขัดกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าเรามุ่งช่วยคนจน ปลอ่ยให้คนมั่งมีเขาช่วยตัวเอง ประเทศทั้งประเทศก็จะเจริญ บางประเทศได้เคยใช้วิธีนี้มาแล้ว แต่ประสบความล้มเหลว ผมเองเชื่ออย่างตำราหลังนี้ แต่เห็นว่าต้องใช้วิธีการให้ถูก

"ทฤษฎีอาสาสมัครกับการพัฒนาชนบทไทย" (๓ ตุลาคม ๒๕๑๙)

ใน คิดถึงอาจารย์ป๋วย ๒๕๒๗

การที่จะเอาอาสาสมัครเข้ามาทำ หากคนที่มิจิตใจเข้ามาทำและมีวิชาความรู้เข้ามาทำนั้นหาไม่ยาก แต่หาคนที่รอบคอบและมีความรู้ประมาณตนหาได้ยากมาก เพราะฉะนั้นในการพิจารณาคัดเลือกบัณฑิตอาสาสมัครทั้งหลาย

เราจึงพยายามคัดเลือกที่เราารู้สึกว่าจะไม่ตั้งตัวเป็นเทวดาไปโปรดสัตว์ในหมู่บ้าน ให้รู้จักประมาณตัว อาสาสมัครต่างประเทศก็คงจะไม่ใช่เทวดาฝรั่งไปโปรดสัตว์ เพราะฉะนั้นเราจะต้องเอาคนที่ตั้งใจจริง ๆ ที่จะทำประโยชน์ให้แก่เพื่อนมนุษย์ นี่เป็นหลักการที่พวกเรายึดถือ

"ความรู้เรื่องเมืองไทย" (แนวทางสันติวิธี ; มิถุนายน ๒๕๒๐)

ใน ช่วงหนึ่งของกาลเวลา ๒๕๒๘

ประชากรเป็นคำที่ผมต้องการใช้มากกว่าประชาธิปไตย เพราะในวงการเมืองนั้น คำว่าประชาธิปไตยใช้กันจนเฟื้อ เช่น ในโรงเรียนไทย แม้จะอยู่ในระบบเผด็จการ เขาก็ยังสอนให้นักเรียนท่องว่าประเทศไทยเป็นเสรีประชาธิปไตย อีกประการหนึ่ง การเป็นประชาธิปไตยนั้นถ้าไม่อาศัยหลักธรรมะแล้ว ย่อมไม่สมบูรณ์และบกพร่องแน่ เพราะถึงแม้เราจะปกครองกันด้วยเสียงข้างมาก ถ้าเสียงข้างมากโน้มเอียงไปเชิงพาลแล้ว ก็ต้องเปิดโอกาสให้เสียงข้างน้อยสามารถถกเถียงเรียกร้องให้มีสิทธิแสดงความเห็นได้จึงจะเป็นธรรม

หลักประชากรเป็นหลักกว้าง ๆ เมืองค์ประกอบเป็นแก่นสาร ๒ ประการ คือ เสรีภาพและสิทธิของคนแต่ละคน (จำกัดความตามเอกสารสหประชาชาติเรื่องสิทธิมนุษยชน) ภายในขอบเขตที่ไม่ทำลายเสรีภาพและสิทธิของผู้อื่น นี่ประการหนึ่ง กับประการที่สองคือการมีส่วนร่วมในการกำหนดโชคชะตาของสังคมที่เราอาศัยอยู่ แต่ละคนมีสิทธิหน้าที่เท่ากันในเรื่องนี้ ไม่ว่าจะเป็นฐานะ เพศ หรือกำเนิดมาอย่างใด... รูปแบบของประชากรธรรมจะเป็นอย่างไรก็ได้แล้วแต่กาลเทศะ ไม่จำเป็นต้องเอาอย่างรูปแบบของยุโรปอเมริกา

อาจารย์ป๋วย...นักกลอน

“กินอะไรก็ไม่เท่าข้าวเหนียวมะม่วง
หวานชุ่มทรวงดีไม่หยอกจะบอกให้
แม่ซื้อมาซาลองดูสองใบ
เสยติดใจซื้อเขาทุกเช้าเย็น
ทุเรียนเปลือกเหลือแพงไม่แกล้งดี
กินแล้วซื้อมาให้เกลอเทห็น
แพ้มะม่วงหากขายหลายเปอร์เซ็นต์
ไม่ว่าเล่นมะม่วงฮ้อหลายต่อเอ๋ย”

บทกลอนข้างต้นนี้ ถ้าไม่บอกก็คงไม่ทราบว่าเป็นกลอนที่แต่งโดยเด็กชาย ป๋วย อึ๊งภากรณ์ เมื่ออายุได้ ๘ ขวบ ความสามารถในการใช้ภาษาของอาจารย์ป๋วยนั้น เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้ที่คุ้นเคยกับงานเขียนของท่านเป็นอย่างดี นอกจากจะเป็นนักเศรษฐศาสตร์ที่มีความสามารถแล้ว ท่านยังเป็นนักบริหาร นักพัฒนา นักการศึกษา นักมนุษยธรรม แล้วท่านยังเป็นนักกลอนที่มีฝีมือไม่ยิ่งหย่อนกว่านักกลอนคนอื่น ๆ เท่าใดนัก เมื่ออาจารย์ป๋วยอายุครบ ๒ รอบ ก็ได้แต่งโคลงให้กับตัวเอง โดยเขียนไว้บนปกหนังสือเรียนเล่มหนึ่ง เมื่อวันที่ ๙ มีนาคม ๒๕๔๓ โคลงนี้เปรียบเสมือน “ปณิธาน” ของลูกผู้ชายคนที่ชื่อ ป๋วย อึ๊งภากรณ์

9th March 1940

คิดคุณอยู่นอกใจ

ก่อเกิดเกอกายา

อำนวยการสุขศึกษา

คุณท่านคณิตเพียง

เกิดมาสองรอบแล้ว

ป่วยเฉื่อยจนตั้งมั่น

ปริศนายาวอัต-

ว้ายเมเถวให้

กุษายชาญชาติเชื้อ

ก่อกำเนิดมากที่-

กุดาดก่อนสิ้นชี-

ก๊ากไฉ่ลายเว้ย

แม่จำ

๒๒
๒๓
๒๔
๒๕
๒๖
๒๗
๒๘
๒๙
๓๐
๓๑
๓๒
๓๓
๓๔
๓๕
๓๖
๓๗
๓๘
๓๙
๔๐
๔๑
๔๒
๔๓
๔๔
๔๕
๔๖
๔๗
๔๘
๔๙
๕๐
๕๑
๕๒
๕๓
๕๔
๕๕
๕๖
๕๗
๕๘
๕๙
๖๐
๖๑
๖๒
๖๓
๖๔
๖๕
๖๖
๖๗
๖๘
๖๙
๗๐
๗๑
๗๒
๗๓
๗๔
๗๕
๗๖
๗๗
๗๘
๗๙
๘๐
๘๑
๘๒
๘๓
๘๔
๘๕
๘๖
๘๗
๘๘
๘๙
๙๐
๙๑
๙๒
๙๓
๙๔
๙๕
๙๖
๙๗
๙๘
๙๙
๑๐๐

ประเสริฐ ยิ่งเฮย

โลกฉันคนนา

นักช้ตร

แม่ไว้

ถัสส์นิป-ปทาเฮย

ระลึกน้อมปณิธาน

ชาตรี

หนึ่งเอ๋ย

วาฮาตม์

โลกให้แลเห็น

รายนามผู้บริจาคเงินสมทบ สร้างฐานอนุสาวรีย์ โดยผ่านทางมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ณ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๔)

๑. คณะเศรษฐศาสตร์	๕๐๐,๐๐๐ บาท
๒. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี	๒๐๐,๐๐๐ บาท
๓. สำนักเสริมศึกษาและบริการสังคม	๒๐๐,๐๐๐ บาท
๔. สถาบันเทคโนโลยีนานาชาติสิรินธร	๑๐๐,๐๐๐ บาท
๕. คณะนิติศาสตร์	๕๐,๐๐๐ บาท
๖. คณะศิลปศาสตร์	๒๐,๐๐๐ บาท
๗. สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร	๑๐,๐๐๐ บาท
๘. มูลนิธิบัณฑิตอาสาสมัคร	๕,๐๐๐ บาท

ถ้าเราไม่สามารถเรียกเงินมาเพื่อการศึกษา
 ก็ไม่น่าจะสามารถเรียกเงินไปสำหรับเรื่องอื่น
 เพราะปัญหาอื่นๆ เช่น กักขฬามิวนิสต์ อันธพาล
 อาชญากรรม วัชร์รณ การปกครองประชาธิปไตย
 หรือแม้แต่การเศรษฐกิจและการผลิตต่ำ
 ปัญหาเหล่านี้จะป้องกันแก้ไขไม่ได้
 ถ้าเราไม่ยอมลงทุนในสิ่งที่ประเสริฐที่สุด คือ คน

ปิยะ อึ้งมหารักษ์

รายนามผู้บริจาคเงินสมทบสร้าง
“รูปปั้นศาสตราจารย์ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์”
โดยผ่านสถาบัน ป๋วย อึ๊งภากรณ์

มิตรสหาย และผู้ร่วมงาน	จำนวนเงิน (บาท)
ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์	10,000.00
คุณประจิตร ยศสุนทร	20,000.00
คุณกรรทอง ชูติมา	20,000.00
ดร. เสนาะ อุณาภูล	50,000.00
ดร. อำนวย วีรวรรณ	50,000.00
คุณนุกูล ประจวบเหมาะ	50,000.00
ม.ร.ว.จันทรแรมศิริโชค จันทรทัต	20,000.00
คุณชาญชัย ลีถาวร	50,000.00
คุณกำจร สติรกุล	50,000.00
คุณชวลิต ธนะชานันท์	20,000.00
คุณอรัญ ธรรมโน	100,000.00
คุณเผด็จ นิตสิริ	10,000.00

องค์กรและคณะบุคคล

ธนาคารแห่งประเทศไทย	1,000,000.00
ลูกศิษย์และหลานของ ดร.ป๋วย อึ๊งภากรณ์	
ที่ธนาคารกสิกรไทย	500,000.00
โครงการช่วยเหลือเด็กขาดแคลนของพนักงาน ธปท.	350,000.00
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)	300,000.00
สมาคมเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์	100,000.00
สำนักผู้ว่าการ	20,000.00
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ธรรมศาสตร์	20,000.00
ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)	20,000.00

ลูกศิษย์

จำนวนเงิน (บาท)

ม.ร.ว. ปรีดียาธร เทวกุล	250,000.00
ดร. ณรงค์ชัย อัครเศรณี	50,000.00
คุณวรวรรณ ศุภจรรยา	20,000.00
คุณบรรลือ คงจันทร์	19,000.00
คุณวิชัย หิรัญวงศ์	10,000.00
ดร.สาธิต อุทัยศรี	10,000.00
คุณอนันต์ ศรีสว่างสุข	10,000.00
ผู้ช่วยศาสตราจารย์จารุพร ไวยนันท์	10,000.00
คุณสุวรรณี ตั้งวงศ์พานต์	6,000.00
คุณนิตยา พิบูลย์รัตนกิจ	5,000.00
คุณเสรี เวชโช	5,000.00
คุณชินการ-คุณสุพรรณแข สมะลาภา	5,000.00
คุณสุดาพรรณ มัธยมจันทร์	2,000.00
คุณวิเศษ แดงน้อย	2,000.00
คุณสุรี กมลนฤเมธ	2,000.00
คุณอนุชรินทร์ พียรยานันท์	2,000.00
คุณทัศนีย์ ลาภศิริวัฒน์	2,000.00
คุณไพศาล ปิยะบัณฑิตกุล	2,000.00
คุณสถาพร จัตุพร	2,000.00
คุณสุมาลี จรัสรุ่งโรจน์	2,000.00
คุณบรรเจิด เจียรพะพงษ์	1,000.00
คุณธเนศ ศิริลักษณ์านนท์	1,000.00
คุณสมชัย กาญจนพิศาล	1,000.00
คุณเพ็ญจันทร์ มงคลกุล	1,000.00
คุณวาริณี สังข์ศรีศรี	1,000.00
คุณยรรยง ชินรักษา	1,000.00
คุณสายัณห์ ปรีวัตร	1,000.00
คุณนงนุช วงษ์พานิช	1,000.00
รองศาสตราจารย์นิษฐา อุทวานิช	1,000.00
คุณอังสนา ศิริสกวรัตน์	1,000.00
คุณนภา กอพยัคฆินทร์	1,000.00
คุณบุณตรี นำธวัช	500.00
คุณสุริยน โชติวัฒนะกุล	500.00
คุณรวมรัตน์ ทองวิทูโกลมัลย์	500.00
คุณวิกรานต์ นาคะศิริ	500.00
คุณนวลอนงค์ อังสุรัตน์	450.00
คุณชนินท์ ว่องกุศลกิจ	100,000.00
ศิษย์เศรษฐศาสตร์ ธรรมศาสตร์ รุ่น18 (2509)	200,000.00

ผู้ได้บังคับบัญชาที่หน่วยงานต่าง ๆ

จำนวนเงิน (บาท)

คุณไพบูลย์-คุณหญิงภา วัฒนศิริธรรม	100,000.00
ดร. ชัยวัฒน์ วิบูลย์สวัสดิ์	50,000.00
คุณธัญญา ศิริเวทิน	50,000.00
คุณปกรณ์ มาลากุล ณ อยุธยา	50,000.00
คุณเดชะพิทย์ แสงสิงแก้ว	50,000.00
คุณธีระชัย ภูวนาถนรานุบาล	50,000.00
คุณหญิงศรีวงศ์ มหาสันทนะ	20,000.00
คุณจรุง หนูขวัญ	20,000.00
คุณสมศักดิ์ แสงทองสุข	20,000.00
คุณวิวัฒน์ อุสันโน	10,000.00
คุณสุบิน เชื้อสมบูรณ์	10,000.00
คุณอรรธยา ลิมจำรูญ	5,000.00
คุณพรรณี ตรีสวัสดิ์	5,000.00
คุณทัศนาศา รัชตโพธิ์	5,000.00
คุณอดิศักดิ์ ลิ้มปฐมพัฒน์กิจ	5,000.00
คุณอุทัยวรรณ ทารทองกิจพงษ์	3,000.00
คุณเชษฐทวี เจริญพิทักษ์	2,000.00
ม.ร.ว.นพเกตมณี เต็งนิยม	2,000.00
คุณสมฤดี รังสิยาภรณ์รัตน์	2,000.00
คุณสันติ รังสิยาภรณ์รัตน์	2,000.00
คุณพรรณพิศ เลขะกุล	2,000.00
คุณลัดดา ฐิติเกียรติพงศ์	2,000.00
คุณอภิชัย พันธเสน	2,000.00
คุณธานินทร์ มุกดาประกร	2,000.00
คุณชุมพล-คุณอรรณพ เทพอารักษ์	2,000.00
คุณนภาพร เหมะจันทร์	2,000.00
คุณพิมลพรรณ ภโวภา	2,000.00
คุณเกริก วณิกกุล	1,000.00
คุณชาญชัย บุญฤทธิ์ไชยศรี	1,000.00
คุณวราภรณ์ ศฤงคารศิริ	1,000.00
คุณสุภาวดี ปุณศรี	1,000.00
คุณวินัย วงษ์พานิช	1,000.00
คุณชัชวาลย์ ศรีทอง	1,000.00
คุณสุชาติ นาคศรีเจริญ	1,000.00
คุณกันยารัตน์ วิเชียรบุญกุล	1,000.00
คุณสันติ ธนพัฒน์พิศาล	1,000.00

ผู้ได้บังคับบัญชาที่หน่วยงานต่าง ๆ (ต่อ)

จำนวนเงิน (บาท)

คุณวิมลชยา ญาณสุคนธ์	1,000.00
คุณสุขจิตต์ รัตเสรี	500.00
คุณพิชิต ภัทรวิมลพร	500.00
คุณศุภชัย สายวิรัช	500.00
คุณไทรวุฒิ เรืองจิรารัตน์	500.00
คุณวิทยา เกียรติภราดร	500.00
คุณสิริธิดา พนมวัน ณ อยุธยา	500.00
ร.อ.บุญสม สิทธิ	500.00
คุณวนิชชา พัฒนวรพันธุ์	500.00
คุณคณณัญญ์ ยนต์หงส์	500.00
คุณวันเพ็ญ สุวรรณสัมพันธ์	500.00
คุณธนาวรรณ ประดิษฐ์ผลพานิช	500.00
คุณกาญจนา วัชรประภาพงศ์	500.00
คุณสุนทรา ปุษยะนาวิน	500.00
คุณสร้อยสุคนธ์ นิยมวานิช	500.00
คุณทรงธรรม ปิ่นโต	500.00
คุณชัยสิทธิ์-คุณภา จินดาชริน	500.00
คุณพรรัชชล จิระศักดิ์วิทยา	500.00
คุณภุชงค์ บรรเทึงประทุมรัฐ	500.00
คุณภัทราภรณ์ อุบัติสุวรรณ	350.00
พนักงานส่วนวิชาการ สำนักงาน	
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	310.00
คุณฤชกร แสงสุพรรณ	300.00
คุณอุตมรัตน์ สุขสมกิจ	300.00
คุณชนิดา เงามจินตรักษ์	200.00
คุณพิสิษฐ์ วีระสมบุญณศิลป์	200.00
คุณทัศนีย์ พิมลศรี	200.00
คุณพรทิพย์ ศรีพสุธากุล	200.00
คุณน้ำทิพย์ สาครรัตน์กุล	200.00
คุณมณฑา บุบผาชื่น	200.00
คุณอรเนตร ชันธะขวนะ	200.00
คุณจริยา เหลืองวัฒนนันท์	200.00
คุณปรีศนา มั่นสกุล	200.00
คุณณัฐกานต์ วรสง่าศิลป์	200.00
คุณศิริพรรณ อิสริยะพฤทธิ	200.00
คุณอนันต์ หอมขจร	200.00

ผู้ได้รับบังคับบัญชาที่หน่วยงานต่าง ๆ (ต่อ)

จำนวนเงิน (บาท)

คุณรณชัย ธรรมรัตนะศิริ	100.00
คุณนภาพร วชิรเชื่อนขันธ์	100.00
นางทัศนีย์ ตั้งพัฒนาศิริ	100.00
คุณอุทัยวรรณ ขามเขตต์	100.00
คุณอุษธนา ขอบฉายเกียรติ	100.00
คุณกรัณทรรัตน์ นาขวา	100.00
คุณอรรถพล เทียนเกษม	100.00
คุณสุนีย์ เขียวงาม	100.00
คุณถนอม บุตรเรือง	100.00
คุณสุวิมล ธนะสมบุรณ์	100.00
คุณทศพร รุจิยากร	100.00
คุณเอกวิทย์ ใจทหาร	100.00
คุณนันทนา กรดเต็ม	100.00
คุณทิพย์รัตน์ จันทรสกุล	100.00
คุณนลินี นันทวานิช	100.00
คุณอังศนา สว่างวรรณ	100.00
คุณธีระ ปัตติทาการ	100.00
คุณนงลักษณ์ ขจรวัชรา	100.00
คุณเย็นจิตร ละอองทอง	100.00
คุณพันธิดา วงศ์วานิช	100.00
คุณอุษณีย์ ปิยะพลรุ่งโรจน์	100.00
คุณพรพิมล ลิ้มเจริญสุข	100.00
คุณทรงกลด อิศรพันธุ์	100.00
คุณราม ป้อมทอง	100.00
คุณสมเกียรติ ญาณปรีชาเศรษฐ	100.00
คุณสมศักดิ์ แทลมทองสวัสดิ์	100.00
คุณวิโรจน์ นริศวรรณนท์	100.00
คุณบุษบงก์ กุลดิลก	100.00
คุณเต็มมาศ ชูตินิมิตกุล	100.00
คุณพิชญา การสมดี	100.00
คุณศิริ หาญพานิชเจริญ	100.00
คุณวัชรีย์ เบญจพิพัฒน์กุล	100.00
คุณเสาวลักษณ์ แซ่ลิ้ม	100.00
คุณพัชรี ชื่นอาภรณ์	100.00
คุณเพ็ญศรี บุญதியกุล	100.00
คุณสุรัสวดี ทัศนสว่าง	100.00

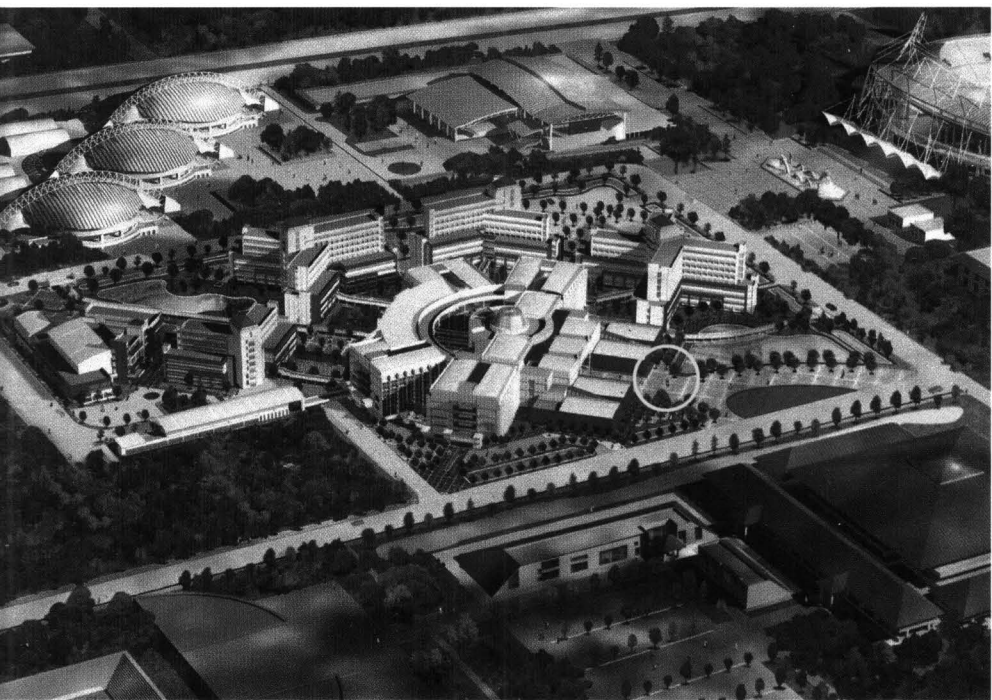
ผู้ได้บังคับบัญชาที่หน่วยงานต่าง ๆ (ต่อ)

จำนวนเงิน (บาท)

คุณนารีรัตน์ สายสุด	50.00
คุณสวิสา อริยปรัชญา	50.00
คุณบรรจง มานะคุณ	50.00
คุณวรรณา วัฒนาศิริวิโรจน์	50.00
คุณจิตรา เอื้ออารีย์	50.00
คุณปราณี ศรีมณีเลิศ	50.00
คุณประสาทชัย สุขเจริญ	50.00
คุณปรีชา สุตสวาสดี	50.00
คุณฉวีวรรณ แยมละม้าย	50.00
คุณชัยวัฒน์ ธนะรัชติการนนท์	50.00
คุณบุญธรรม โพธิ์ลักษณะ	50.00
คุณนิภา โพธิ์พูลเงิน	50.00
คุณกุลวรรณ ทรวดทรง	50.00
คุณนราภรณ์ บุญประกอบ	40.00
คุณวาณี วรรณประเสริฐ	40.00
คุณศิริเพ็ญ น้าสกุล	40.00
คุณกมลธร ฤทธิรงค์	40.00
คุณณัฐนิชา จิระภาพร	40.00
คุณมนิรัตน์ ธนพงศ์ล้ำเลิศ	40.00
คุณอุไรวรรณ พะมณี	20.00
คุณวาสนา ตั้งจิตเจริญ	20.00
คุณอำพรพรรณ พิมพ์บุญกุล	20.00
คุณอุไรวรรณ นิลสุข	20.00
คุณมาลี พิริโยภักย์	20.00
คุณดาราวพร มิ่งมาลัยรักษ์	20.00
คุณโสภา ทรุ่นสมบุญณ์	20.00
คุณอรุณณี เลิศสกุลทรัพย์	20.00
คุณณัฐยา อรพินท์พิศุทธิ์	20.00
คุณมนิรัตน์ วัฒนิตสกุล	20.00
คุณกาญจนา ประทุมทิพย์	20.00
คุณบุญเสริม เสถียรธรรมวิทย์	20.00
คุณกุลวดี อรุณกมลศรี	20.00
คุณสุภา ตีพันธ์	20.00
คุณฤดีวัลย์ แก้วบรรจกร	20.00
คุณจันทนา มณฑลรัตน์	10.00
คุณวรารพร แสงเงิน	10.00

ยอดเงินบริจาค ณ วันที่ 5 มีนาคม 2545 (เวลา 12.00 น.)

3,991,920.00

คณะผู้จัดทำ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาย วิริยะยุทธกร

นายวิชัย หิรัญวงศ์

นางวนิดา จันทนทัศน์

นางสุกัญญา กรุดเงิน

นายอนุสร การสะสม

สนับสนุนการจัดพิมพ์โดยธนาคารแห่งประเทศไทย

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๕

“ใบหน้าของท่านอาจารย์ป๋วย มีลักษณะพิเศษที่คนอยากเข้าใจ
คือท่านมีรอยยิ้มปรากฏในใบหน้าตลอดเวลา ดูเป็นคนที่มโหรีอารมณ์ดี แม้ว่าคุณไม่ได้ยิ้ม
มีลักษณะของความเป็นผู้ทรงความกรุณา มีเมตตาสูง
ผู้ที่เป็นลูกศิษย์ของท่าน ถึงรักท่านทุกคน
แม้ไม่ได้รู้จักกับท่านเป็นการส่วนตัว แต่ก็ไม่เคยเห็นใครอุทิศตัวขนาดท่าน
หาไม่ได้แล้วในความเป็นวีรบุรุษร่วมสมัยอย่างท่าน”

“รูปปั้นของท่านสวมครุยธรรมศาสตร์ สวมรองเท้านั่ง อยู่ในท่ายืน มือซ้ายจับหลังมือขวา
เป็นท่าที่อยู่ในรูปที่อาจารย์ป๋วยรักมาก และมอบให้ ดร.อรัญ ไร่
วันที่ถ่ายรูปผมหิวเรื้อย แต่ปกติท่านจะชอบเสวยผมมากกว่า
ท่านคิ้วบาง แต่เห็นเป็นทิว เพราะเป็นฟอร์มสามเหลี่ยมและมีโหนกคิ้ว
แก้มท่านอูม และจอมกระหม่อมสูงมาก
งานปั้นครั้งนี้ได้ศึกษาจากรูปทุกรูปเท่าที่มี จะยึดจากรูปใดรูปหนึ่งไม่ได้
และได้กรรมการสถาบันมาช่วยดูจนพอใจ จึงได้อนุสาวรีย์ตัวท่านในช่วงอายุ ๔๐ ปีปลายๆ
เป็นช่วงที่ท่านอยู่ที่ธรรมศาสตร์พอดี”